

Aniela Piotrowicz

Naukowa informacja medyczna dla doktorantów i lekarzy

Forum Bibliotek Medycznych 3/1 (5), 194-198

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zakończenie

e-learning? TAK! ale wymaga on...

	aktualizacji stosowanej technologii – pojawiają się nowe, bardziej użyteczne i wszechstronne możliwości
	ustawicznej kontroli i modyfikacji treści zamieszczonych w szkoleniu - Biblioteka zmienia się nieustannie
	stałego doskonalenia się bibliotekarzy odpowiadających merytorycznie za szkolenie w zakresie syntetycznego i jasnego prezentowania wiedzy
	poszukiwania coraz efektywniejszych sposobów kontroli nabytych przez studentów w czasie odbywania szkolenia wiedzy i umiejętności

XVII Konferencja Problematyka Bibliotek Medycznych 14-15 września 2009 r. Uniwersytet Medyczny w Łodzi 20

*Mgr Aniela Piotrowicz
Poznań - UM*

NAUKOWA INFORMACJA MEDYCZNA DLA DOKTORANTÓW I LEKARZY

Dydaktyka biblioteczna jest w ostatnich latach obecna na licznych konferencjach bibliotek medycznych w kraju i za granicą. Świadczy to o powszechnym zrozumieniu rangi problemu przez bibliotekarzy medycznych, odpowiedzialnych za organizację warsztatu pracy dydaktyczno-naukowej swoich środowisk. Nawet optymalne zabezpieczenie materiałów dydaktycznych i źródeł informacji, stworzenie dobrych warunków do nauki i udostępnienie technologii komputerowych nie gwarantuje optymalnego ich wykorzystania bez stałej edukacji użytkowników, prowadzonej przez

biblioteki w różnych formach, na wielu poziomach, dla różnych grup użytkowników, przez odpowiednio przygotowanych do tych zadań specjalistów.

W efekcie wspólnych działań bibliotek medycznych udało się objąć 1,5-godzinnymi szkoleniami wstępnymi wszystkich studentów rozpoczynających studia w uczelniach medycznych. Nieco trudniej przebiega wprowadzanie jednolitego programowo systemu szkoleń z podstaw informacji naukowej dla studentów starszych lat studiów. W większości uczelni udaje się zorganizować takie szkolenia na wydziałach farmaceutycznych i nauk o zdrowiu, choć wymiar tych zajęć jest bardzo zróżnicowany. Najtrudniejsza sytuacja istnieje w dalszym ciągu na wydziałach lekarskich, na których programowe szkolenia z podstaw informacji naukowej prowadzone są w nielicznych ośrodkach akademickich (1), częściej natomiast organizowane są szkolenia z informacji naukowej dla różnych grup zainteresowanych studentów, np. dla członków kół i towarzystw naukowych.

W ostatnim okresie coraz korzystniej rozwija się dydaktyka biblioteczna na poziomie podyplomowym. Niemal wszystkie uczelnie wprowadziły zagadnienia naukowej informacji medycznej do programów studiów doktoranckich, choć liczba godzin przeznaczonych na takie szkolenia nie jest jeszcze ujednolicona i wynosi od 3 do 10 godzin.

Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu już w 1998 roku przedstawiła pierwsze propozycje stworzenia 3-stopniowego programu szkoleń dla użytkowników bibliotek medycznych, w tym zróżnicowany zakres zagadnień z naukowej informacji medycznej do wykorzystania w dydaktyce podyplomowej dla lekarzy praktyków i dla pracowników naukowo-dydaktycznych (2). W przedstawionym modelu szkolenia podyplomowe miały mieć charakter doskonalący, ponieważ zakładano, że uda się wprowadzić w uczelniach medycznych obligatoryjne szkolenia z podstaw informacji naukowej dla studentów wszystkich wydziałów. Dla lekarzy pracujących w podstawowej opiece zdrowotnej obejmował zapoznanie się z nowymi źródłami informacji medycznej, dostępem do elektronicznych systemów informacyjnych i aktualną ofertą biblioteki w zakresie usług informacyjnych. Program szkoleń dla pracowników naukowo-dydaktycznych obejmował dodatkowo zagadnienia związane z krytyczną analizą publikacji naukowych, oceną dorobku naukowego i elementami metodologii pracy naukowej.

Założenia programowe w zakresie dydaktyki podyplomowej zostały wykorzystane w przygotowaniu cyklu kursów podyplomowych z zakresu informacji naukowej w latach 2000-2004, które zorganizowane zostały przy współpracy z Komisją Kształcenia Wielkopolskiej Izby Lekarskiej i Oddziałem Kształcenia Podyplomowego naszej Uczelni. Opracowane zostały dwa warianty programowe szkoleń: jednodniowy 8-godzinny kurs dla lekarzy praktyków oraz dwudniowy 12-godzinny kurs dla osób prowadzących działalność naukową i dydaktyczną.

Kurs jednodniowy obejmował zagadnienia związane z nowymi źródłami informacji naukowej, doskonaleniem metodyki korzystania z elektronicznych katalogów bibliotecznych i podstawowych baz bibliograficznych, dostępem do pełnych tekstów dokumentów w Internecie oraz korzystaniem z usług oferowanych przez biblioteki medyczne. W programie drugiego kursu zaplanowano szkolenie w zakresie metodyki korzystania z bardziej specjalistycznych źródeł informacji, jak np. Science Citation Index, oraz zagadnienia związane z bibliometrią i edytorstwem naukowym.

Kursy odbywały się w grupach kilkuosobowych (maksymalnie 12 osób). Każdy uczestnik kursu miał do dyspozycji stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz mógł liczyć na pomoc informatyka oraz w razie potrzeby indywidualny instruktaz. Zapewniło to efektywność szkoleń, które zaowocowały pełniejszym wykorzystaniem internetowych usług i zasobów bibliotek, wydawców czy serwisów informacyjnych (3).

Inną formą dydaktyki podyplomowej są wykłady połączone z prezentacją oferty bibliotek medycznych w Internecie prowadzone w ramach kursów podstawowych dla lekarzy rozpoczynających specjalizacje. W latach 2001-2008 uczestniczyło w nich ponad 500 lekarzy.

Od 2007 roku odbywa się 3-godzinne szkolenie z zakresu informacji naukowej dla słuchaczy Podyplomowego Niestacjonarnego Studium Metodologii Badań Naukowych. Wykład połączony z prezentacją internetowych zasobów Biblioteki oraz zapoznaniem słuchaczy z ofertą w zakresie usług bibliotecznych prowadzony jest w sali seminaryjnej Biblioteki Głównej. Ułatwia to zainteresowanym po zakończeniu szkolenia doraźne wykorzystanie nabytej wiedzy w dostępie do potrzebnych informacji i materiałów bibliotecznych.

Od 2008 roku zagadnienia informacji naukowej zostały w naszej Uczelni wprowadzone do programu studiów doktoranckich. Na dydaktykę biblioteczną przeznaczono 10 godzin zajęć na I roku studiów. Podczas pięciu 2-godzinnych spotkań realizowany jest następujący program zajęć:

- Prezentacja witryny Biblioteki
- Katalogi biblioteczne:
  1. Katalog Biblioteki Głównej UM w Poznaniu w systemie Horizon
  2. Katalog wspólny bibliotek poznańskich
  3. KaRO - Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich
- Usługi wypożyczalni zamiejscowej:
  1. Realizacja zamówień na materiały niedostępne w Poznaniu
  2. Elektroniczne systemy dostarczania dokumentów: doc@med., SUBITO
- Dostęp do elektronicznych zasobów Biblioteki:
  1. Źródła autoryzowane i nie wymagające autoryzacji
  2. Dostęp z sieci uczelnianej i z komputerów domowych
- Polskie bazy bibliograficzne

1. Bibliografie publikacji pracowników UM w Poznaniu i innych uczelni medycznych
2. Polska Bibliografia Lekarska
3. Bazy rozpraw doktorskich i habilitacyjne UM w Poznaniu oraz innych uczelni medycznych
4. Nauka Polska – baza rozpraw doktorskich OPI
- Zagraniczne bazy bibliograficzne
  1. Tezaurus MeSH
  2. Bazy Medline (PubMed), EMBASE
- Specjalistyczne bazy komputerowe
  1. Science Citation Index – baza bibliograficzna z cytowaniami i elementami statystycznymi
  2. Pełnotekstowe bazy czasopism
  3. Cochrane Library (DynaMed)
- Podstawy Evidence Based Medicine (Polski Instytut EBM)
- Elementy edytorstwa naukowego i metodologii pracy naukowej

Opis bibliograficzny

1. Streszczenie strukturalne
2. Skróty czasopism
3. Typy publikacji w czasopismach
4. Instrukcje dla autorów
5. Ranking czasopism, wskaźniki bibliometryczne, ocena dorobku naukowego

Każdy uczestnik zajęć ma do dyspozycji komputer wpięty do sieci uczelnianej, na którym może odtwarzać treści prezentowane przez wykładowcę na ekranie oraz wykonywać różnego rodzaju ćwiczenia. Umożliwia to aktywne uczestnictwo w szkoleniu, a prowadzący zajęcia ma możliwość bieżącej oceny postępów w zakresie przyswajanej przez doktorantów wiedzy.

Bezpośredni kontakt z osobą prowadzącą szkolenie umożliwia ponadto wyjaśnianie wszelkich wątpliwości i uzyskanie dodatkowych informacji szczegółowych.

Warto dodać, że nabyta podczas szkoleń wiedza i umiejętności zgodne są ze standardami edukacyjnymi zaproponowanymi przez Bibliotekę Główną Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego podczas XXV Konferencji Problemowej Bibliotek Medycznych w Lublinie (4).

Bardzo podobny program na studiach doktoranckich realizowany jest przez Bibliotekę Główną Pomorskiej Akademii Medycznej (www.ams.edu.pl/druk.php?cid=471) i Bibliotekę Medyczną w Bydgoszczy (<http://biblio.cm.umk.pl/index.php?id=82>), a bardziej obszerny program prezentuje Biblioteka CM UJ w Krakowie (http://www.cm-uj.krakow.pl/doktoranckie/wl/Program_dla_doktorantow_WL_WF_WOZ_2009.pdf). Ponadto szkolenia dla doktorantów organizują biblioteki uniwersytetów medycznych Warszawskiego, Gdańskiego i Lubelskiego, przy

czym w Warszawie są to kilkugodzinne zajęcia w formie tradycyjnej, a w Gdańsku i Lublinie – szkolenia on-line. Ponadto do wprowadzenia 10-godzinnych szkoleń na Studium Doktoranckim przygotowuje się Biblioteka Główna Akademii Medycznej we Wrocławiu (informacja osobista).

W świetle przedstawionych wyżej informacji uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że od czasu analizy przeprowadzonej w 2006 roku biblioteki medyczne dokonały znacznego postępu w organizacji dydaktyki podyplomowej. W tej sytuacji warto podjąć próbę wdrożenia wspólnego programu szkoleń podyplomowych, np. kursu on-line dla doktorantów, który mógłby być uzupełniony ćwiczeniami prowadzonymi metodą tradycyjną.

Bibliografia

Turczyńska Ewa, Birska Renata: Analiza ankiety na temat kształcenia użytkowników polskich bibliotek medycznych. W: 25. Jubileuszowa Konferencja Bibliotek Medycznych „Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia”. Lublin-Kazimierz Dolny, 12-13 czerwca 2006. EBIB Materiały Konferencyjne nr 14 [on-line], [dostęp 12.09.2009] (www.ebib.info/publikacje/matkonf/25kpbm/turczyńska_birska.php)

Piotrowicz Aniela, Grządzielowska Ewa: Zróżnicowanie propozycji programowych w zakresie dydaktyki prowadzonej przez biblioteki uczelni medycznych dla różnych grup użytkowników. W: XVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Dydaktyczne funkcje biblioteki głównej akademii medycznej z uwzględnieniem wykorzystania technik informatycznych”. Poznań, 3-5 czerwca 1998. Poznań 1998 s. 65-71

Piotrowicz Aniela, Krzyżaniak Piotr: Współpraca Biblioteki Głównej Akademii Medycznej z Wielkopolską Izbą Lekarską w zakresie dydaktyki podyplomowej. – Biul. Gł. Bibl. Lek. 2001 R. 47 nr 364 s. 79-83. – V Konferencja Internetu Medycznego. Poznań, 10-11 XI 2000

Grygorowicz Anna, Kraszewska Elżbieta: Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych. *Ann. Acad. Med Gedan.* 2007 Nr 37 s. 167-173